

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 34

Заснований в 1996 році

Рівне – 2006

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я В З А К Л А Д А Х О С В І Т И :
Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету.
Випуск 34. — Рівне: РДГУ, 2006. — 188 с.**

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики вищої і загальноосвітньої школи, теорії і методики виховання та розвитку учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №11 від 30.06.2006 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 5.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2006

1961. – №7. – С.76-81.
4. Ветохов О.М. Розвиток психології навчання іноземних мов у 60-ті роки ХХ століття. // Педагогіка і психологія. – 2000. – №1. – С.138-146.
  5. Завало С.Т. Педагогічні інститути Української РСР на новому етапі розвитку народної освіти. // Рад. шк. – 1961. – №1. – С.10-19.
  6. Загравий Володимир. Національна освіта і педагогічна наука у ХХІ столітті. // Рід. шк. – 2001. – №7. – С.19.
  7. Закон України „Про вищу освіту”. Наук.-практ. коментар. За заг. ред. Кременя В.Г. – К., 2002. – 323с.
  8. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія. / Упоряд.О.О.Любар; За ред. В.Г.Кременя. – К.: Т-во Знання, КОО, 2003. – 766с. – (Вища освіта ХХІ ст.).
  9. Станішевська О.В. Про деякі умови успішного вивчення іноземних мов. // Рад. шк. – 1961. – №9. – С.81-84.
  10. Беляев Б.В. Об основном методе и методиках обучения иностранному языку. //Иностранные языки в школе. – 1965. – №3. – С.28-32.
  11. Жинкин Н.И. Механизмы речи. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1958. – 359с.
  12. Миролубов А.А. Основные вопросы методики преподавания иностранных языков. // Иностр. языки в школе. – 1962. – №1. – С.58.

Резюме. *Предлагаемая статья посвящена вопросам развития методики преподавания иностранных языков в высших педагогических учебных заведениях Украины 60-тых годов ХХ столетия. В ней рассматриваются некоторые аспекты организации учебного процесса на факультетах иностранных языков, а также основные тенденции формирования будущих учителей иностранных языков.*

Ключевые слова: *профессиональная подготовка учителей иностранных языков, учебные планы и программы, методы и принципы обучения, практическое овладение иностранным языком, формирование иноязычных навыков и умений, педагогическая практика, самостоятельная работа, педагогические учебные заведения.*

Summary. *The given article is dedicated to the development of the methodology of foreign languages teaching in high pedagogical establishments of Ukraine in 60's of the ХХ century. Some aspects of organisation of educational process on the foreign language departments and the main tendencies of preparation of future teachers of foreign languages are reviewed in the article.*

Key words: *the professional foreign languages teachers preparation, educational plans and programmes, teaching methods and principles, the practical use of foreign languages, the formation of the foreign languages skills, pedagogical practice, independent work, pedagogical educational establishments.*

Одержано редакцією 22.03.2006.

УДК: 378. 147: [792. 2: 811]

М.А. ТЕРЕЩУК

МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ НА ФАКУЛЬТЕТІ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Резюме. *Дана стаття розкриває значення музично-драматичної діяльності у процесі вивченні іноземної мови (англійської). В ній наголошується про важливість інтеграції музичної освіти в навчально-виховний простір, що позитивно впливатиме на фізичний, емоційний та духовний розвиток студентів та на їхні навчальні досягнення*

Ключові слова: *музична психотерапія, арт-терапія, музично-драматична діяльність, драматургія, творче напруження, театральні прийоми, «музика емоцій», інсценізація, імпровізація, гуманізація навчального процесу.*

Початок ХХІ століття знаменується значними реформами у галузі освіти. Потреби економічного розвитку України вимагають створення нових, інноваційних методів викладання у вищій школі, які враховували б зміни в суспільному і духовному житті молоді, необхідності формування гармонійної особистості та оптимізації процесу навчання. За таких умов слід чітко переглянути всі сфери діяльності, які б сприяли успішності студента в усіх академічних предметах та встановленню його, як особистості. Американський науковець Карен Вулф наголошує “на необхідності підсилити увагу до музичної освіти, яка позитивно впливає на фізичний, емоційний та духовний розвиток людини.” Вона прикро зазначає, що саме мистецтво займає чи не останнє місце в бюджеті освітян. За її словами, музика стала так званим «освітнім делікатесом», яким ласують наостанок, хоча остання відіграє значну роль у формуванні гармонійної особистості [6].

Про важливість інтеграції музичної освіти в навчальний простір наголошували такі науковці, як Абрамян В.Ц., Петрушин В.І., Карнаухов С., Норман Уейнберг, Уеселс, Бартон, Карен Вулф, Мелі А., Дафф А. та ін.

Мета статті полягає в тому, аби показати, яким чином використання елементів музично-драматичної діяльності сприяє ефективності навчально-виховного процесу студентів на факультеті іноземної філології.

За висновками Міжнародної асоціації аматорських театрів АІТА/ІАТА, створеної за сприянням ЮНЕСКО, музично-драматичне мистецтво глибоко увійшло в навчальну практику шкіл Англії та США, де драматургія і театральна гра використовуються як одна з форм вивчення інших дисциплін, як засіб поглиблення

знань з англійської мови, як самостійна дисципліна [1,141]. Окрім того, у Великобританії існує багато шкільних студій під назвою “Театр в освіті” з мобільною групою акторів-школярів, де особлива увага звертається на розвиток усного мовлення, володіння тілом, мімікою, жестами; пошук шляхів поліпшення психологічної атмосфери в класі та навчальному закладі. До того ,школярі можуть працювати як декоратори, костюмери, гримери та дизайнери.

Саме театр дає унікальну можливість засвоєння людиною моральних і естетичних цінностей суспільства через художні образи. Вчені довели, що роль театру в процесі виховання особистості є визначальною. Багатство життєвого і художнього досвіду дає здатність якомога більше одержати від твору мистецтва естетичної інформації. Отже, для людини має цінність лише пережите в почуттях.

Видатний драматург та режисер К.С. Станіславський також вважав метою мистецтва переживання, яке полягає у відтворенні на сцені живого життя людського духу й у відображенні цього життя в художній, сценічній формі. [1, 143]

Здатність глибоко емоційно реагувати на певні сторони життя, у значній мірі, залежить від постійного тренування нервових апаратів емоцій. У своїй «Автобіографії» Чарльз Дарвін з легким сумом зізнався у втраті своєї, колись добре розвиненої здатності до естетичного переживання через те, що він довго не читав художніх творів, поезії, не слухав музики. Для того, щоб сформувавши почуття, необхідний не лише розвиток емоційної чуттєвості, але й зв'язок її з певним предметним змістом. Наші почуття є стійкими особливостями людини, закріпленими в нас, закодованими в самій тканині нашого мозку, насамперед, винесені і пережиті оцінки дійсності, або на вищій стадії розвитку почуття, сформовані в результаті безпосереднього емоційного досвіду людини програми його моральної, соціальної та іншої життєдіяльності [1, 144].

Почуття-потреби, безпосередньо проявляючись у почуттях-переживаннях, у “музиці емоцій” допомагають нам орієнтуватися в навколишній діяльності, і часом, у десятки разів збільшують наші сили. Вони також в значній мірі регулюють наші взаємовідносини з іншими людьми, з суспільством. Саме це необхідно сучасній молоді-гармонії в стосунках з іншими людьми, що в більшій мірі забезпечується за рахунок музично-драматичної діяльності.

“Весь світ – театр”, – стверджував Вільям Шекспір, і був правий, адже він охоплює практично всі сфери життя. Театральні прийоми перевтілення властиві всім сторонам людського життя, де ми водночас граємо різні соціальні ролі. Цей прийом широко застосовується в медицині при депресивних станах, коли людина вживається в той чи інший образ і виробляє новий стиль. Тому на сьогодні необхідно використовувати театральні прийоми в навчально-виховному процесі студентів, більшості яким нелегко адаптуватися до мінливого сповненого тривог життя.

Дослідження докторів Бартона, Горовіца та Абелеса з Колумбійського університету показали, що ті студенти, які залучені в музично-драматичну діяльність володіють кращими життєвими навиками, аніж ті, які мають нижчий рівень музичної освіти або взагалі її не мають. Вони виділили наступне про ефективність даного виду діяльності для студента:

1. Студент краще засвоює новий матеріал, нові ідеї;
2. Студент ліпше розвиває особисті якості;
3. Він швидше і краще знаходить рішення до поставленої проблеми;
4. Студент стає більш впевнений в собі;
5. Він краще зуміє виразити свою думку та більш схильний знаходити спільну мову з іншими студентами та викладачами в процесі навчання [7].

За результатами досліджень американських вчених Мелі, Даффа та Уеселса драма допомагає викладачеві досягнути поставлених цілей, створюючи незвичну атмосферу в процесі навчання; ставлячи реалістичні цілі, які досяжні для студентів; використовуючи власний життєвий досвід при створенні образу; пов'язуючи процес вивчення англійської мови із щоденним життям [4]. В свою чергу драма допомагає розвинути бажання в студентів вивчати мову, використовуючи «творче напруження» (ситуації, які потребують негайного рішення); покладаючи більшу відповідальність на студента по відношенню до викладача [8,53].

Крім того, через драму людина культурно збагачується, її мова стає дедалі досконалішою, пам'ять розвивається набагато краще – вона повністю занурюється в навчальний процес, де головним є образ і те, як його найкраще втілити в життя, а не просто сухий текст. Завдяки музично-драматичній діяльності студент розвиває свою творчість, і цим виходить на вищий рівень розвитку особистості.

Ще в працях древньогрецького філософа Піфагора, першого загальноновизнаного теоретика музики, ми знаходимо описання того, яким чином музика може впливати на емоційний стан людини. Одним з важливіших понять в етиці Піфагора була «евритмія» – здатність людини знаходити правильний ритм у всіх проявах життєвої діяльності-співі, грі, танці, мові, жестах, думках, діях, в народженні і смерті. Він також був переконаний, що музика сприяє гарному здоров'ю, якщо нею користуватися правильним чином. Цей процес він назвав музичною психотерапією, яка разом з арттерапією дуже поширена в наш час, так як є ефективним методом лікування неврозів, які все більше уражають не лише студентів, але й викладачів також. Тому випускники вищих шкіл повинні володіти не лише гарними навиками в області інтелектуальних операцій, а також мати гарні життєві навика в сучасному суспільстві, знати, як справлятися з його вимогами і переборювати суб'єктивні труднощі, які неминуче постійно з'являтимуться на життєвому шляху кожної людини. Саме невміння вживатися в сучасне суспільство призводить багатьох молодих людей до різних форм відхилен

поведінки, до яких потрібно відносити не лише законодавчі правопорушення, але й зловживання алкоголем, тютюном, наркотиками а також спроб самогубства. Сучасна школа повинна всіма засобами допомогти суспільству вирішити ці проблеми [3,10].

Беручи до уваги досвід і знання іноземних педагогів у сфері театралізації навчально-виховного процесу, в Рівненському державному гуманітарному університеті відбулася вдала спроба створити свій власний англійський міні-театр. На протязі двох років з нагоди проведення тижня англійської мови було здійснено постановку рімейк-мюзиклів - "Kolobok" і "Cinderella", в якому взяли участь студенти факультетів української та іноземної філології. Виступаючи в ролі організатора цих заходів та автора мюзиклів, хочу відмітити неабияку ефективність даного виду музично-драматичної діяльності у навчально-виховному процесі:

По-перше, участь у студентському міні-театрі створює необхідні умови для дружнього спілкування студентів різних факультетів і груп, сприяє появі відчуття єдності з ровесниками, розтоплює лід відчуження, породжений честю факультетського мундира, більшою чи меншою мірою престижністю майбутньої спеціальності.

По-друге, змінюються на краще, стають відкритішими стосунки між студентами і викладачами, злагоджується віковична різниця поколінь, відбувається процес морального очищення і естетичного збагачення людини.

По-третє, створення театру дає можливість вивести предмет англійської мови за межі виключно навчального процесу, поглибити його сприйняття за рахунок образного втілення та збагатити словниковий запас студентів. Водночас, театр стає органічною частиною навчального процесу, зокрема, вдалося інтегрувати деякі дисципліни, такі як: "Музика і англійська мова", "Хореографія і англійська мова". Деякі тексти з іноземної літератури містять в собі такі мовні конструкції, які важко зрозуміти студенту з першого разу. За словами Виготського цю проблему можна усунути, коли дивитися на текст, як на спрощену форму того, що було на меті у автора, тобто спростити його розуміння, аби зрозуміти головну його суть [7]. Недостатня кількість доступних для розуміння іноземних літературних творів відкриває всі двері, аби включити драму в навчальний процес, так як остання містить в собі легшу для сприйняття мову, ніж у віршах чи романах. Саме участь у музично-драматичній діяльності підштовхує студента до опрацювання літератури, яка буде братися за основу під час роботи над постановкою спектаклю, мюзіклу тощо.

По-четверте, в рамках студентського міні-театру його учасники проявляють широкий спектр своїх здібностей, як чисто акторських, так і художніх, вокальних, танцювальних, сценаристських, тобто, такий театр створює широкі можливості для самовираження та самореалізації особистості.

По-п'яте, діяльність театру охоплює велике коло глядачів, сприяє розвитку їхніх навиків комунікації, розвиває і поглиблює їхні почуття, формує культуру поведінки.

На мою думку, вдала постановка вищезгаданих мюзиклів – це лише перші кроки до створення справжнього студентського англійського музично-драматичного театру. Його учасники та організатори роблять все можливе, аби вдихнути істинне мистецьке життя в університеті. Звичайно, не все вдається легко з першого разу, адже не всі студенти мають яскраво виражені артистичні здібності, проте кожен з них постійно працює над собою. Хочу відмітити позитивний вплив засобів музичної виразності на формування досконалої вимови. Так як не кожен студент має змогу щодня спілкуватися з носіями англійської мови, проте без виключення всі люблять слухати музику англійських чи американських співаків та відтворювати почуте. Беручи до уваги цей факт, було підсилено увагу до використання музики під час постановки мюзіклу. В даному випадку, виконуючи свою роль в спектаклі, студент відчуває на собі велику відповідальність, так як від його інтонування, вимови залежить загальне розуміння всього сюжету. Зрозуміло, що довершеність досягається копіткою працею та постійним тренуванням пам'яті, мови та акторської майстерності.

При написанні мюзиклів важливими критеріями для мене стали широкий спектр інтересів моїх студентів; їхні "слабкі місця" при вивченні англійської мови (деякі граматичні конструкції); легка, доступна для всіх тематика (відомі казки) та музичне оформлення, так як останнє має вирішальний вплив на успіх всього спектаклю.

Проводячи роботу над мюзиклами в центрі моєї уваги, як режисера, був не сам спектакль, не шоу-ефекти, і навіть, не завоювання глядацьких симпатій, хоч це також дуже важливо. Найвища цінність діяльності студентського англійського театру – людська особистість. Метою будь-якої педагогічної діяльності є виховання людини, яка б гармонійно поєднувала в собі фізичні, моральні та інтелектуальні якості. Саме театральна діяльність допомагає краще відшліфувати внутрішній духовний світ людини. Ефектність казкових персонажів сприяє яскравому зображенню позитивних та негативних рис героїв студентами, тим самим невимушено підштовхуючи їх до особистого аналізу їхніх дій. Хоча більшість театралів вважає, що справжніх акторів слід виховувати з раннього дитинства вільними і розкутими, проте вік наших студентів теж дозволяє нам досягти певних результатів в цій сфері.

Новостворений театр розвивається, як живе створіння, набуваючи дедалі серйозніших форм. Хоча в його репертуар входять лише рімейк-мюзікли на відомі казки, проте це лише початок до більш складніших постановок в майбутньому. Хочу відмітити неабияке бажання студентів співпрацювати один з одним, вміння знаходити спільну мову з організатором, що є дуже важливим в колективній роботі. Крім того, даний вид діяльності сприяє інтеграції знань студентів з різних дисциплін, обміну досвідом та підвищенню рівня комунікативності з іноземної мови. У невимушеній творчій атмосфері в процесі роботи над мюзиклом студент не лише випрацьовує правильну вимову але й власну акторську майстерність.

За словами Кондрашової Л.В. в ході підготовки майбутніх педагогів у вищому навчальному закладі необхідно "...створити такі умови, що допомогли б кожному студенту знайти шлях для самовдосконалення професійного вигляду, індивідуального, морального, духовно-емоційного розвитку" [2,170]. Саме театр є такою умовою, де відсутні всі штампи, комплекси, де на першому місці стоїть готовність імпровізувати, виявляти своє ставлення і бачення запропонованого автором.

Отже, новостворений студентський англійський міні-театр створює передумови для реалізації засад гуманітаризації та гуманізації навчально-виховного процесу, що неможливі без активного використання різних форм співробітництва студентів у процесі навчання та в позакласній діяльності. Процес формування у студентів навиків спілкування розвиває в них комунікативні здібності, ставить до викладача певні моральні вимоги цього співробітництва, і, зрештою, створює невимушену, творчу атмосферу навчання.

Крім того, театралізовані дійства приносять не лише естетичну насолоду в чистому вигляді, як учасникам, так і глядачам, оскільки носять не просто розважальний характер, а й радість співпереживання, можливість поглибити і розвинути свої емоційні почуття, розширити свій кругозір та духовно збагатитися.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ніценко Л.О. Гуманізація та гуманітаризація навчально-виховного процесу засобами студентського англійського театру. // Нові технології навчання: Наук.-метод. збірник. – К., 2001. – №31. – 150 с.
2. Кондрашова Л.В. Процес обучения в высшей школе: Учеб. пос. – Кривой Рог: КПУ, ИВИ., 2000. – С.170.
3. Петрушин В.И. Музыкальная психотерапия. – М., 2000. –1 С.10, 17.
4. Maley A and Duff A. Drama Techniques in Language Learning. //CUP. – 1982. –1 2nd Edition. – 1 www.BBC British Council teaching English – Literature – Using drama texts in the classroom.htm
5. Vygotsky. Thinking and speech. // The collected works of L Vygotsky. /In Reber and a Carton (eds). – LS., New York: Plenum, 1987. – [www.BBC British Council teaching English – Literature – Using drama texts in the classroom.htm](http://www.BBC.British.Council.teaching.English.Literature.Using.drama.texts.in.the.classroom.htm).
6. Weinberg M. Norman. The nonmusical outcomes of music education. //MuSICA Research Notes. / Volume II, Issue 2, Fall 1995.-www.musica.uci.edu/mrn/v212F95.html#outcomes
7. Weinberg M. Norman. The impact of the art on learning. // MuSICA Research Notes. / Volume VII, Issue 2, Spring 2000. – www.musica.uci.edu/mrn/V7I2S00.html#impact .
8. Wessels, Charlyn. Drama (Resource Books for Teachers). //Oxford University Press, 1987. – P.53, 54.

Резюме. Данная статья раскрывает значение музыкально-драматической деятельности в процессе изучения иностранного языка (английской). В ней отмечается о важности интеграции музыкального образования в учебно-воспитательное пространство, что положительно будет влиять на физическое, эмоциональное и духовное развитие студентов и на их учебные достижения .

Ключевые слова: музыкальная психотерапия, арт-терапия, музыкально-драматическая деятельность, драматургия, творческое напряжение, театральные приемы, «музыка эмоций», инсценирование, импровизация, гуманизация учебного процесса.

Summary. The given article exposes the value of musical-dramatic activity in a process of learning foreign language (English) .It also marks about the importance of integration of musical education in learning space which will positively affect physical, emotional and spiritual development of students and influence their achievements in academic subjects.

Key words: musical psychotherapy, art-therapy, musical-dramatic activity, dramaturgy, creative tension, theatrical receptions, «music of emotions», stage version, improvisation, humanization of educational process.

Одержано редакцією 15.02.2006.

УДК: 378. 035

С. Б. ЛІТВІНЧУК

ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОДУКТИВНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Резюме. У статті розглядаються деякі аспекти педагогічної технології формування технічного мислення на заняттях із загальнотехнічних дисциплін. Основним принципом організації процесу навчання є продуктивний підхід, який передбачає виконання технічних завдань у відповідності із змістом, метою, завданнями професійної підготовки майбутніх спеціалістів.

Ключові слова: навчання загальнотехнічним дисциплінам, продуктивне навчання, продуктивно-технічні завдання, технічні завдання, технічне мислення, професійні знання, уміння й навички, професійна підготовка.

Соціально-економічні й політичні перетворення в Україні зумовлюють необхідність професійної підготовки висококваліфікованих спеціалістів, носіїв не лише професійних знань, умінь та навичок, але й активних учасників науково-технічного прогресу. При цьому значення знань не применшується, але вони мають стати "знаряддям праці", що вимагає при оцінці їх ефективності враховувати професійну компетентність, ініціативу, творчість, саморегуляцію, розумові здібності. Студент у процесі професійної підготовки має

ЗМІСТ

<i>Хом'як І.М.</i> Аналіз експериментального навчання української орфографії	3
<i>Парасюк І.А.</i> Морально-етичні засади «Руської трійці»	8
<i>Слободян М.Б.</i> Педагогічне новаторство Волинської гімназії та його вплив на організацію навчально-виховного процесу Кременецького ліцею ХХ ст.	11
<i>Кравченко Т.В.</i> Сімейна модель соціалізації особистості в сучасних умовах	14
<i>Повалій Л.В.</i> Особливості виховання підлітків в різних типах неповної сім'ї	16
<i>Тимошук Н.С.</i> Духовно-моральне становлення молоді в умовах особистісно орієнтованого виховання	19
<i>Хримова О.Л.</i> Дослідження вихованості і особистісного розвитку підлітка з проблемної сім'ї	22
<i>Хролець О.І.</i> Дитинство як предмет психолого-педагогічного вивчення	26
<i>Янциур Л.А.</i> Розвиток у дошкільників інтересу до творів образотворчого мистецтва	29
<i>Стаднік Н.В.</i> Мотивація відповідальності у дітей шестирічного віку	34
<i>Коренева І.М.</i> Використання міжпредметних зв'язків у процесі розвитку спостережливості молодших школярів	36
<i>Іванова Л.І.</i> Визначення рівня літературної компетентності молодшого школяра	39
<i>Сіранчук Н.М.</i> Діагностика образномовленнєвих вмінь учнів початкових класів	43
<i>Крижанська Л.В.</i> Національні цінності в початковій школі при організації національно зорієнтованого навчально-виховного процесу	48
<i>Лопухівська А.В.</i> Формування соціальної і комунікативної активності учнів сільської школи	53
<i>Барсукова Л.М.</i> Втілення теоретичних засад історико-краєзнавчої пошукової роботи учнів в практику навчально-виховної діяльності сучасної загальноосвітньої школи	55
<i>Комарницька В.Л.</i> Концептуальні засади формування громадянської свідомості старшокласників	59
<i>Дмитрів О.В.</i> Використання методу ситуативного навчання на уроках англійської мови у загальноосвітніх школах.	64
<i>Трофімчук В.М.</i> Організаційні форми та методи художньо-конструкторської діяльності старшокласників	67
<i>Грицай Н.Б.</i> Формування пізнавальної активності учнів під час позакласних екскурсій у природу	72
<i>Ганчин Л.В.</i> Особливості навчання усного мовлення у духовних семінаріях	78
<i>Головань Т.М.</i> Дитячі притулки в Криму у II половині XIX століття	82
<i>Коваль В.В.</i> Моральне виховання неповнолітніх у пенітенціарних установах як один з основних стратегічних напрямів підготовки їх до соціальної адаптації в суспільстві	86
<i>Потапчук Т.В.</i> Пісня як засіб виховання дітей	91
<i>Димченко С.С.</i> Педагогічні погляди та диригентська майстерність Андрія Бобира	94
<i>Устенко К.О.</i> Оперно-хорова творчість М.В.Лисенка як засіб формування музично-естетичного мислення студентів	97
<i>Мельничук С.Ф.</i> Виконавське мистецтво і супроводжуючий його психологічний фактор – сценічне хвилювання	101
<i>Дем'яненко І.О.</i> Формування в учнів музичних шкіл навичок саморегуляції та контролю м'язового тону під час гри на гітарі	104
<i>Янциур М.С.</i> Індивідуальні навчально-дослідні завдання з професійної орієнтації при підготовці майбутніх вчителів трудового навчання	107
<i>Безкоровайна О.В.</i> Виховання духовної культури особистості студента засобами соціально-ціннісної діяльності	109
<i>Костюк Л.К.</i> Специфіка викладання навчальної дисципліни «Культурологія» в умовах інтеграції освітніх систем вищої школи України у європейський простір	115

Никон О.К. Організація самостійної роботи студентів з дисципліни „Основний музичний інструмент” в умовах кредитно-модульного навчання	120
Яковенко Л.П., Шипунова Н.О. Виховання музичного мислення студентів у процесі естетичної оціночної діяльності	123
Ульяновська Л.П. Вокальне виховання в учбовому хоровому колективі: спроба створення сучасної концепції	127
Цапун Р.В. Методи вивчення народного співу в студентському фольклорному колективі	129
Рабченко Т.С., Демченко В.В. Моніторинг як діагностична технологія виявлення готовності випускників вищих навчальних закладів до роботи з обдарованими дітьми.	132
Озерянська А.П. Загальна характеристика розвитку методики викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах України (60-ті роки ХХ століття)	137
Терещук М.А. Музично-драматична діяльність, як засіб удосконалення навчально-виховного процесу на факультеті іноземної філології	140
Літвінчук С.Б. Формування технічного мислення студентів у процесі розв’язання продуктивно-технічних завдань із загальнотехнічних дисциплін	143
Самчук С.А. Художня інтерпретація музичного твору	146
Лукач О.М. До проблеми економічної соціалізації особистості в сучасних умовах	150
Колбіна Т.В. Шляхи оновлення змісту формування міжкультурної комунікації студентів економічного профілю в педагогічній системі вищого навчального закладу	152
Бондарчук А.Я. Виховання у студентської молоді етики сімейних взаємин	155
Дучинський С.В. Теоретичні аспекти вокально-хорової виконавської діяльності	158
Пелячик І.Ф., Крижановська Т.І. Історичні аспекти проблеми творчого розвитку особистості засобами музичного мистецтва	160
Кирда А.Г. Визначення провідних тенденцій формування цілей освіти в розвинених країнах	164
Свердлова Т.Г. Формування в дітей комунікативних навичок і навичок спільної діяльності за допомогою японського досвіду групового виховання дошкільників	167
Заблоцька Л.М. Структура та зміст навчального процесу в початкових школах Великої Британії	172
Шимків І.В. Проблема оцінювання знань і моніторингу якості освіти в нормативних документах об’єднаної Німеччини	176
Каур О.С. Тенденції та пріоритети морально-етичного виховання підлітків у Франції	180
Григорчук І.С. Формування духовності в контексті християнської моральної свідомості.....	182
Відомості про авторів	185

Наукове видання

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ
І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 34

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 10.06.2006 р. Підписано до друку 30.06.2006 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 28,24. Обл. вид. арк. 28,67. Замовлення № 19/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

**О – 59 ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В
ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського
державного гуманітарного університету. Випуск 34. — Рівне: РДГУ, 2006. — 188 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 5.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики вищої і загальноосвітньої школи, теорії і методики виховання та розвитку учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20